

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI
A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z DEJEPISU**

BRATISLAVA 2012

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 30. 8. 2013
pod číslom 2013-10834/28677:1-0922 s platnosťou od 1. 9. 2013.

Dejepis je na stredných školách začlenený do skupiny spoločenskovedných voliteľných maturitných predmetov. Sprostredkuje žiakom potrebné kompetencie – vedomosti, zručnosti a hodnoty, ktoré im môžu pomôcť k postupnému začleňovaniu sa do štruktúry noriem a hodnôt spoločnosti, v ktorej žijú. Získané dejepisné kompetencie majú žiakom umožniť orientovať sa v spleti politických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych faktov, s ktorými sa budú stretávať vo svojom živote. Dejepis má významnú úlohu v procese prípravy žiaka na občianstvo, a teda aj pri formovaní vzťahu k historickému dedičstvu vlastného národa i ľudstva.

I. CIEĽ A OBSAH MATURITNEJ SKÚŠKY

Cieľom maturitnej skúšky z dejepisu je zistiť a overiť úroveň vedomostí a zručností, ktoré žiaci nadobudli počas celého stredoškolského štúdia. Majú byť podkladom a východiskom pre ďalšie štúdium na tých vysokých školách, kde je dejepis profilovým predmetom.

Obsah maturitnej skúšky je členený a konkretizovaný v 6 tematických okruhoch, ktoré korešpondujú s chronologickým prezentovaním historických udalostí, javov a procesov:

1. Úvod do štúdia dejepisu
2. Pravek
3. Starovek
4. Stredovek
5. Novovek
6. Dejiny 20. storočia

Cieľové požiadavky spresňujú cieľ, obsah a požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov v rámci každého tematického celku.

Z pohľadu vedomostí a zručností cieľom maturitnej skúšky je overiť najmä tieto spôsobilosti:

A. Vedomosti a porozumenie – žiaci si majú zapamätať alebo znovu vybaviť informácie, a to buď presne tak, ako sa ich naučili, alebo ich majú vyjadriť vlastnými slovami. Hladinu vedomostí a porozumenia vymedzujeme tzv. príkazovými slovami, napríklad: **spomeň si, reprodukuj, povedz vlastnými slovami, uveď, čo vieš, vymenuj, opíš, vysvetli, definuj, interpretuj, zorad'** a pod.

Žiaci dokážu na základe svojich vedomostí, napríklad:

1. Pochopiť, že história sa zaoberá zmenou a kontinuitou.
2. Pochopiť vplyv zmeny i kontinuity na jednotlivca a spoločnosť.
3. Pochopiť, že výpovede o minulosti sú možné len vtedy, keď máme k dispozícii historické pramene.
4. Odhadnúť príčiny konania ľudí a vystihnúť rozdiely medzi minulosťou a prítomnosťou.
5. Uvedomiť si, že historické tradície a interpretácia dejín ovplyvňujú myslenie a konanie ľudí v prítomnosti. Z potrieb prítomnosti skúmať minulosť.

6. Vysvetliť podstatné historické pojmy, fakty, udalosti, javy a procesy vo vzájomných súvislostiach.
7. Uviesť faktory, ktoré podmieňujú historické fakty, udalosti, javy a procesy.
8. Zoradovať historické fakty a udalosti chronologicky a lokalizovať ich v geografickom priestore.

B. Aplikácia a analýza – žiaci majú preukázať spôsobilosť svoje vedomosti vysvetliť, určiť príčiny a dôsledky udalostí, javov a pod. Táto hladina obsahuje úlohy, v ktorých žiaci na základe svojich vedomostí riešia problémy v nových kontextoch a súvislostiach. Typickými príkazovými slovami pre túto hladinu sú napríklad: **zarad', aplikuj, nájdi, vyber, vypočítaj, roztried', porovnaj, analyzuj, rozdel', vysvetli prečo, ukáž ako, nakresli, načrtni** a pod.

Žiaci dokážu svoje vedomosti aplikovať a riešiť problémy:

1. Klasifikovať historické udalosti, pojmy, fakty, javy a procesy.
2. Analyzovať historické pojmy, fakty, udalosti, javy a procesy.
3. Vybrať základné znaky historických faktov, udalostí, javov, procesov a určiť ich štruktúru.
4. Určiť príčiny a dôsledky historických faktov, udalostí, javov a procesov.
5. Porovnať historické fakty, udalosti, javy a procesy.
6. Rozlíšiť medzi lokálnymi, regionálnymi, národnými a svetovými javmi a procesmi.
7. Zaradiť historické fakty, udalosti, javy a procesy synchronne.
8. Zaradiť historické fakty, udalosti, javy a procesy asynchronne.
9. Rozlišovať medzi historickým faktom a hodnotením.
10. Analyzovať a interpretovať jednotlivé druhy školských historických prameňov.
11. Rozlíšiť rôzne interpretácie historických faktov, udalostí, javov a procesov.

C. Syntéza a hodnotiace posudzovanie – žiaci posudzujú hodnotu dvoch či viacerých možností, vyberajú jednu z nich a svoje rozhodnutie obhajujú buď prostredníctvom argumentov a dôkazov, alebo ich rozhodnutie môže byť výsledkom afektívneho postupu. Príznačnými príkazovými slovami pre túto hladinu sú napríklad: **vytvor, vymysli, navrhni, zlož, prezentuj, zaujmi stanovisko, kritizuj, diskutuj, zhodnot', posúď dôkaz, odstupňuj od dobrého po zlé** a pod.

Žiaci dokážu:

1. Kriticky posúdiť historické pojmy, fakty, udalosti, javy a procesy.
2. Kriticky posúdiť spoľahlivosť a hodnotu jednotlivých druhov školských historických prameňov.
3. Urobiť syntézu, zovšeobecnenie a hodnotenie historických faktov, udalostí, javov a procesov.
4. Rozvíjať predstavivosť a empatiu s ľuďmi, ktorí žili v iných historických obdobiach.
5. Prejavovať porozumenie a toleranciu k iným názorom a postojom.
6. Chápať históriu ako proces hľadania, ktorého základným východiskom je snaha o objektívne historické poznanie.
7. Uvedomiť si, že história sa interpretuje rôznym spôsobom.

II. FORMA MATURITNEJ SKÚŠKY

Dejepis patrí na maturitnej skúške do skupiny spoločenskovedných predmetov. Žiak si ho môže zvoliť ako jeden z voliteľných predmetov maturitnej skúšky alebo môže absolvovať dejepis ako dobrovoľnú maturitnú skúšku, pričom maturitná skúška z dejepisu pozostáva iba z ústnej formy internej časti.

Ústna forma internej časti maturitnej skúšky z dejepisu sa skladá z troch úloh rôzneho zamerania uvedených na maturitnom zadaní, ktoré si žiak vyžrebuje pred maturitnou komisiou.

1. Úloha č. 1 je zameraná na **vedomosti a porozumenie**. Žiak má preukázať svoje vedomosti o stanovenom pojme, fakte, definícii, historickom jave alebo historickom procese.
2. Úloha č. 2 je zameraná na **aplikáciu a analýzu**. Žiak má vedieť napr. klasifikovať historické udalosti, porovnať dva historické javy alebo procesy alebo viac historických javov a procesov, určiť príčiny alebo dôsledky jedného, dvoch alebo viacerých historických javov alebo procesov a pod.
3. Úloha č. 3 je zameraná na **syntézu a hodnotenie historických javov, procesov a udalostí**. Žiak má vedieť kriticky posúdiť uvedené historické obsahy, preukázať schopnosti zovšeobecňovania a zaujať hodnotiace postoje k minulosti.

III. CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA MATURITNÚ SKÚŠKU Z DEJEPISU

1. Úvod do štúdia dejepisu – „historikova dielňa“

Obsah: zmena a kontinuita v priestore a čase, časová priamka, chronologická tabuľka, minulosť a prítomnosť regiónu, kultúrnohistorické národné pamiatky, predmet historiografie, dejiny a dejepis, pomocné vedy historické, osobitosti historikovho poznávania, metódy práce historika.

Pojmy: pamäť, tradícia, kultúra, dedičstvo (UNESCO), chronológia, synchron, asynchron, periodizácia dejín, historický prameň, historiografia, historik, klasifikácia.

Požiadavky:

- 1.1. Poznať regionálnu históriu v kontexte dejín.
- 1.2. Popísať kultúrnu a národnostnú rôznorodosť regiónu.
- 1.3. Používať periodické termíny – medzníky.
- 1.4. Pracovať s časovým diagramom (časovou priamkou).
- 1.5. Zostaviť chronologickú tabuľku.
- 1.6. Zostaviť chronologickú a synchronnú tabuľku v kontexte svojho regiónu.
- 1.7. Vystihnúť osobitosti, zvláštnosti histórie ako vedeckej disciplíny.
- 1.8. Rozpoznať rôzne druhy historických prameňov.
- 1.9. Špecifikovať postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským historickým písomným, obrazovým, grafickým a hmotným prameňom.
- 1.10. Charakterizovať základné pomocné vedy historické.
- 1.11. Rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja.

2. Pravek

Obsah: paleolit a jeho kultúry, neolit a jeho kultúry, bronzová doba, železná doba, Kelti.

Pojmy: paleolit, neolit, kameň, bronz, železo, keramika, polyteizmus.

Požiadavky:

- 2.1 Rozpoznať spoločné a rozdielne znaky paleolitu a neolitu.
- 2.2 Uviesť príklady zo spôsobu života pravekých ľudí.
- 2.3 Zovšeobecniť znaky kultúry pravekých ľudí.

3. Starovek

Obsah: Najstaršie roľnícke civilizácie, štáty v Mezopotámii, chrámové a palácové (redistributívne) hospodárstvo, staroveký Egypt. Civilizačný odkaz najstarších východných štátov a ich vplyv na európsku tradíciu.

Egejská oblasť, antické Grécko, mestské štáty, grécka kolonizácia, grécko-perzské vojny, helenistický svet. Kultúra a vzdelanosť antického Grécka.

Vznik a rozvoj Ríma, rímska republika, boj Ríma za nadvládu v Stredomorí, cisárstvo. Kultúra a vzdelanosť antického Ríma. Vznik kresťanstva. Zánik antického sveta. „Barbarské“ civilizácie, „sťahovanie národov“.

Pojmy: chrámové a palácové hospodárstvo, písmo, mestský štát, polis, aristokracia, otroci, olympijské hry, patricij, plebs, tribún, konzul, senát, kolón, principát, dominát, Limes romanus.

Požiadavky:

- 3.1. Charakterizovať podmienky pre vznik prvých štátov na vybranom príklade.
- 3.2. Opísať a vysvetliť spoločný znak chrámového a palácového hospodárstva.
- 3.3. Vysvetliť príčiny vzniku písma, porovnať jeho rozdielne druhy a význam v staroveku.
- 3.4. Charakterizovať štát a sociálne rozvrstvenie spoločnosti v najstarších štátoch na vybranom príklade.
- 3.5. Dokázať vplyv duchovnej a materiálnej kultúry najstarších štátov na európsku kultúru.
- 3.6. Vysvetliť pojem mestský štát.
- 3.7. Uviesť príčiny a dôsledky zakladania gréckych osád mimo gréckeho územia.
- 3.8. Charakterizovať grécko-perzské vojny.
- 3.9. Vysvetliť význam olympijských hier v starom Grécku a porovnať ich so súčasnými.
- 3.10. Zdôvodniť, opísať a zhodnotiť výboje Alexandra Macedónskeho.
- 3.11. Vyhodnotiť grécku kultúru a jej význam pre súčasnosť.
- 3.12. Vystihnúť znaky starogréckej demokracie.
- 3.13. Porovnať antickú demokraciu s modernou demokraciou.
- 3.14. Zhodnotiť význam kalokagatie pre súčasnosť.
- 3.15. Charakterizovať etapy rozmachu Ríma a jeho premenu na impérium.
- 3.16. Charakterizovať vývoj rímskeho impéria v období cisárstva.
- 3.17. Analyzovať príčiny a dôsledky zániku Rímskej ríše.
- 3.18. Porovnať rímsku a grécku kultúru a vysvetliť ich vplyv na európsku kultúru.
- 3.19. Špecifikovať podmienky vzniku kresťanstva v období rímskeho cisárstva.
- 3.20. Zovšeobecniť civilizačný odkaz antiky pre súčasnosť.
- 3.21. Uviesť príčiny a následky „sťahovania národov“.

4. Stredovek

Obsah: Sťahovanie národov, vznik a rozvoj Byzantskej ríše, východná schizma, východní Slovania, južní Slovania, Normani, Arabi, Franská ríša, Karol Veľký.

Karolínska renesancia, románska kultúra, pápežstvo, mnísi, učenci, misie, mníšske rády. Svätá ríša rímska nemeckého národa, Francúzsko, Anglicko, Český štát, Poľský štát. Vznik centralizovaných monarchií. Agrárna revolúcia (dvojpoľný, trojpoľný systém). Urbanizácia, obchod, remeselná výroba. Stredoveká vzdelanosť. Spoločnosť vrcholného stredoveku. Návrat islamu. Stredná Európa v období vrcholného stredoveku. Kultúra vrcholného stredoveku.

Slovania v strednej Európe: Samova ríša, Pribinovo kniežatstvo, Veľkomoravská ríša, byzantská misia. Formovanie Uhorského kráľovstva a prínos predkov Slovákov v jeho utváraní, formovanie slovenskej etnickej identity, etnický obraz stredovekého Uhorska, spôsob fungovania a organizácie štátu. Včasno-stredoveký uhorský štát, vpád Tatárov, Uhorsko vo vzťahu k svojim susedom, Uhorsko v období vrcholného stredoveku, vzdelanosť a kultúra v stredovekom Uhorsku.

Pojmy: feudum, lénny pán, lénny systém, vazal, majordóm, monarchia, stavy, verdunská zmluva, islam, Mohamed, korán, kalifát, hrad, mesto, dedina, kláštor, školy, univerzity, kmeňové zväzy, hradisko, liturgia, etnická identita, panovník, dynastia, tatársky vpád, župa, cirkevná správa, schizma, mestá, mestské privilégia, baníctvo, uhorskí magnáti, poddaní, nevoľníci, dynastická politika, únie, Višegrad, bratříci, slovenská gotická cesta.

Požiadavky:

- 4.1 Charakterizovať proces „sťahovania národov“ a vysvetliť vznik „barbarských“ štátov.
- 4.2 Charakterizovať vznik a rozvoj Byzantskej ríše.
- 4.3 Charakterizovať vznik a rozvoj Franskej ríše.
- 4.4 Analyzovať stredovekú spoločnosť a vysvetliť prejavy krízy tejto spoločnosti.
- 4.5 Analyzovať príčiny napätia medzi svetskou a cirkevnou mocou.
- 4.6 Charakterizovať život v stredovekom meste a na dedine a porovnať ich.
- 4.7 Vystihnúť špecifické znaky slobodného kráľovského mesta.
- 4.8 Uviesť základné informácie o vzniku a rozvoji európskych štátov Francúzska, Anglicka a Svätej ríše rímskej nemeckého národa.
- 4.9 Vystihnúť spoločné a rozdielne znaky kresťanstva a islamu.
- 4.10 Zhodnotiť význam stredovekej kultúry a vzdelanosti na vybraných príkladoch.
- 4.11 Priblížiť sociálnu štruktúru spoločnosti v období raného a vrcholného stredoveku.
- 4.12 Vymedziť pravlasť Slovanov, určiť ich migračné smery a analyzovať dôvody migrácie.
- 4.13 Rekonštruovať, na základe hmotných prameňov, život na slovanskom hradisku.
- 4.14 Vysvetliť okolnosti vzniku Veľkomoravskej ríše.
- 4.15 Odhaliť príčiny a dôsledky napätia medzi Mojmirom a Pribinom, Rastislavom a Svätoplukom.
- 4.16 Opísať vzťahy medzi Veľkomoravskou ríšou a Franskou ríšou.
- 4.17 Charakterizovať a zhodnotiť pôsobenie Konštantína, Metoda a Gorazda vo Veľkomoravskej ríši.
- 4.18 Zaujať postoj k formovaniu slovenskej etnickej identity na základe analýzy historických prameňov.
- 4.19 Zdôvodniť vznik Uhorského kráľovstva a prínos predkov Slovákov v tom procese.
- 4.20 Vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu.
- 4.21 Vysvetliť dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska.
- 4.22 Analyzovať Privilegium pro Slavis ako dôkaz formovania slovenskej etnickej identity.

- 4.23 Charakterizovať architektonické pamiatky zo slovenskej gotickej cesty.
- 4.24 Zhodnotiť politiku vlády Ľudovíta I. a Žigmunda Luxemburského.
- 4.25 Zhodnotiť rozvoj kultúry a vzdelania v Uhorsku za vlády Mateja Korvína, Academia Istropolitana.

5. Novovek

Obsah: Humanizmus a renesancia, reformácia, vývoj európskych veľmocí, stavovská monarchia, absolutistický štát, počiatky parlamentarizmu, tridsaťročná vojna. Revolúcie raného novoveku – Nizozemsko, Anglicko. Školstvo, veda, kultúra. Zámorské objavy, hľadanie cesty do Indie, koloniálne ríše, zámorský obchod, delenie sveta, stret kultúr, cenová revolúcia.

Veľká francúzska revolúcia, Francúzsko počas Napoleona. Priemyselná revolúcia a jej dôsledky. Národné hnutia a nacionalizmus, politické programy, národný štát, moderné politické prúdy, človek moderného veku. Zjednotenie Nemecka a Talianska. Moderný kolonializmus a jeho dôsledky, európske veľmoci a ich súperenie v 19. storočí. USA v 19. storočí. Ideové prúdy v 19. storočí. Umelecké smery a slohy v 19. storočí.

Vzostup Habsburgovcov, koniec stredovekého Uhorska. Rozdelenie Uhorska, Turci v Uhorsku. Habsburská monarchia a Slovensko. Protihabsburský odboj. Habsburgovci v európskej politike.

Formovanie moderného slovenského národa, bernolákovci a jazyková otázka, myšlienka slovanskej vzájomnosti, štúrovská generácia, Slováci v revolúcii 1848/49, Slovensko za neoabsolutizmu, Slováci medzi Viedňou a Budapešťou.

Rakúsko-Uhorsko ako mnohonárodnostná monarchia, politické aktivity Slovákov, založenie Matice slovenskej, slovenské gymnáziá, industrializácia Slovenska, sociálna otázka na Slovensku.

Pojmy: kníhtlač, humanizmus, renesancia, reformácia, protireformácia, osvietenstvo, absolutizmus, parlamentarizmus, revolúcia, Deklarácia nezávislosti USA, republika, jakobínsky teror, cisárstvo, reštaurácia, Svätá aliancia, jar národov, priemyselná revolúcia, kapitalizmus, konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus, socializmus, ženská otázka, objavitelia, dobyvatelia, kolónie, impérium, europeizácia, rasizmus;

Moháč, satumársky mier, osvietenský absolutizmus, etnicita, spisovný jazyk, kodifikácia, panslavizmus, pangermanizmus, maďarské národné hnutie, učenecká fáza národného hnutia, slovanská vzájomnosť, štúrovci, kultúrne a politické požiadavky Slovákov, dualizmus, maďarizácia, modernizácia, slovenská otázka, politické strany, industrializácia, vyst'ahovalectvo.

Požiadavky:

- 5.1 Posúdiť význam zámorských objavov pre nástup novoveku.
- 5.2 Charakterizovať obdobie humanizmu a renesancie.
- 5.3 Vystihnúť základné znaky kníhtlače ako média.
- 5.4 Vymedziť príčiny reformácie a jej dôsledky.
- 5.5 Posúdiť význam meštianskej vrstvy ako nového prvku v stredovekej a novovekej spoločnosti.
- 5.6 Porovnať základné znaky absolutizmu a parlamentarizmu.
- 5.7 Objasniť príčiny a dôsledky revolúcie v Anglicku.
- 5.8 Charakterizovať kultúru baroka.
- 5.9 Vymedziť základné medzníky vývoja Francúzskej revolúcie.
- 5.10 Definovať príčiny a dôsledky nástupu Habsburgovcov na uhorský trón.
- 5.11 Zovšeobecniť dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku.

- 5.12 Vymedziť príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní.
- 5.13 Porovnať proces reformácie a protireformácie v Uhorsku v kontexte Európy.
- 5.14 Vysvetliť proces vzniku a rozvoja USA.
- 5.15 Vymedziť znaky osvietenského absolutizmu.
- 5.16 Analyzovať najvýznamnejšie reformy Márie Terézie a Jozefa II.
- 5.17 Uviesť príčiny a dôsledky súperenia Habsburgovcov o hegemoniu v Európe.
- 5.18 Analyzovať príčiny vzniku cisárstva vo Francúzsku.
- 5.19 Rozlíšiť charakter vojen počas revolúcie a v období Napoleonovej vlády.
- 5.20 Zhodnotiť úlohu Svätej aliancie pre Európu.
- 5.21 Zovšeobecniť znaky vznikajúcej industriálnej spoločnosti.
- 5.22 Analyzovať zjednocovací proces v Nemecku a Taliansku.
- 5.23 Vysvetliť formovanie národných štátov pod vplyvom osvietenstva.
- 5.24 Vystihnúť spôsob života jednotlivých sociálnych vrstiev v 19. storočí.
- 5.25 Na príkladoch doložiť proces formovania moderného slovenského národa.
- 5.26 Špecifikovať ciele maďarského národného hnutia.
- 5.27 Zhodnotiť význam činnosti troch generácií národne uvedomelých vzdelancov.
- 5.28 Zovšeobecniť ciele politického programu Slovákov.
- 5.29 Analyzovať politický program Slovákov – Žiadosti slovenského národa.
- 5.30 Analyzovať revolučné roky v rakúskej monarchii v kontexte slovenského národného hnutia.
- 5.31 Rozlíšiť pozitívne a negatívne výsledky revolučných rokov 1848/49 v Uhorsku.
- 5.32 Analyzovať politický program Slovákov – Memorandum národa slovenského.
- 5.33 Rozlíšiť dôsledky zámorských objavov pre kolónie a Európu.
- 5.34 Analyzovať príčiny vzniku svetového trhu a obchodu.
- 5.35 Načrtnúť rozdelenie kolónií európskych veľmocí na začiatku novoveku a na konci 19. a začiatku 20. storočia.
- 5.36 Opísať podstatné znaky imperializmu.
- 5.37 Charakterizovať politický, hospodársky a sociálny vývoj USA v 2. pol. 19. storočia.
- 5.38 Rozlíšiť ciele Trojspolku a Dohody.
- 5.39 Opísať politické, ekonomické a sociálne pomery v Rusku v 2. pol. 19. storočia.
- 5.40 Charakterizovať umelecké smery a slohy v 2. pol. 19. storočia.
- 5.41 Analyzovať príčiny a dôsledky nového štátoprávneho usporiadania rakúskej monarchie.
- 5.42 Špecifikovať postavenie Slovákov v Uhorsku.
- 5.43 Rozlíšiť ciele Starej a Novej Školy.
- 5.44 Rozpoznať okolnosti vzniku a ciele prvých politických strán na Slovensku.
- 5.45 Rozpoznať ciele maďarizácie v školskej oblasti na Slovensku.
- 5.46 Zhodnotiť význam Matice slovenskej a kultúrnych spolkov v živote Slovákov.
- 5.47 Identifikovať proces modernizácie Rakúsko-Uhorska v 2. polovici 19. storočia.
- 5.48 Vymedziť príčiny a dôsledky ďalšej vyst'ahovaleckej vlny Slovákov do zámoria.

6. Dejiny 20. storočia

Obsah: Prvá svetová vojna, ruské revolúcie, versailleský systém, Spoločnosť národov. Slovenská spoločnosť počas vojny, idea vzniku Československa, zahraničný a domáci česko-slovenský odboj, Slovensko v ČSR. Medzivojnová Európa: demokratické veľmoci, totalitné režimy, úsilie o kolektívnu bezpečnosť, Európa pod nemeckou hegemoniou, vznik, priebeh a dôsledky druhej svetovej vojny.

Slovensko a Slováci v medzivojnovom Československu (politický vývoj, hospodárstvo, školstvo, kultúra), autonómia Slovenska, Slovenská republika (1939 – 1945), SNP, Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny, Slovensko v komunistickom Československu.

Studená vojna, krízy v sovietskom bloku, integrácia západnej Európy, rozpad koloniálnej sústavy, rozvoj socializmu mimo ZSSR, Blízky východ, Ázia, Afrika.

Pád železnej opony, euroatlantická hospodárska a vojenská spolupráca, NATO, Európska únia.

Nežná revolúcia, rozdelenie Česko-Slovenska, vznik samostatnej Slovenskej republiky, Slovenská republika v Európskej únii.

Svet v 21. storočí, globálny svet, krízové oblasti, veda, technika, kultúra v 20. storočí a začiatkom 21. storočia.

Pojmy: sarajevský atentát, zákopová vojna, diktatúra proletariátu, intervencia, reparácie, československý odboj, Clevelandská dohoda, Pittsburská dohoda, autonomizmus, federalizmus, decentralizácia, suverenita, Martinská deklarácia;

bolševický prevrat, komunizmus, moderná demokracia, fašizmus, nemecký národný socializmus, anexia, plán Barbarossa, blesková vojna, japonská expanzia, protifašistická koalícia, odboj, holokaust, šoa, Osvienčim, etnické čistky, totalitný režim, židovský kódex, protifašistický odboj;

rozdelenie sveta, Marschalov plán, berlínsky múr, maďarská revolúcia, karibská kríza, tretí svet, železná opona, neokolonializmus, kultúrna revolúcia, Solidarita, perestrojka, glasnosť, socializmus s ľudskou tvárou, „normalizácia“, európska integrácia, nežná revolúcia, Verejnosť proti násiliu, Občianske fórum, globalizácia, terorizmus, ekológia, informačná explózia, mediálny svet, internet.

Požiadavky:

- 6.1 Analyzovať príčiny a priebeh prvej svetovej vojny.
- 6.2 Zhodnotiť dôsledky prvej svetovej vojny a jej vplyv na vývoj v Európe a vo svete.
- 6.3 Priblížiť geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne.
- 6.4 Vysvetliť situáciu na Slovensku v priebehu prvej svetovej vojny.
- 6.5 Vymedziť ciele domáceho a zahraničného odboja.
- 6.6 Rozlíšiť znaky totalitného politického systému v Rusku a v ZSSR.
- 6.7 Špecifikovať znaky totalitných politických systémov v Taliansku a v Nemecku.
- 6.8 Vymedziť znaky demokratických politických systémov v medzivojnovom období.
- 6.9 Charakterizovať kultúru v medzivojnovom období.
- 6.10 Vysvetliť príčiny vzniku druhej svetovej vojny.
- 6.11 Analyzovať jednotlivé etapy priebehu druhej svetovej vojny.
- 6.12 Vysvetliť holokaust, šoa.
- 6.13 Charakterizovať protifašistický odboj v Európe.
- 6.14 Špecifikovať dôsledky druhej svetovej vojny.
- 6.15 Definovať príčiny vzniku bipolárneho sveta.
- 6.16 Uviesť na vybranom príklade krízové javy rozdeleného sveta (1956 – 1989).
- 6.17 Charakterizovať obdobie studenej vojny na konkrétnych príkladoch.
- 6.18 Vysvetliť proces dekolonizácie.
- 6.19 Zdôvodniť vplyv perestrojky a glasnosti na vnútropolitický vývoj štátov východného bloku.
- 6.20 Zhodnotiť proces dekolonizácie v 2. polovici 20. storočia.
- 6.21 Zdôvodniť príčiny pádu železnej opony.
- 6.22 Špecifikovať znaky politického systému ČSR.
- 6.23 Analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky v ČSR.

- 6.24 Rozlíšiť hlavné prúdy slovenskej politickej scény v ČSR.
- 6.25 Vysvetliť centralizmus a autonomizmus v ČSR.
- 6.26 Rozpoznať príčiny a dôsledky Mníchovskej dohody a Viedenskej arbitráže.
- 6.27 Uviesť príčiny vzniku autonómie a Slovenského štátu.
- 6.28 Rozpoznať kľúčové medzníky vnútropolitického a zahraničnopolitického vývoja Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945.
- 6.29 Analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky Slovenskej republiky.
- 6.30 Objasniť riešenie židovskej otázky v Slovenskej republike.
- 6.31 Uviesť príčiny a dôsledky Slovenského národného povstania.
- 6.32 Uviesť príklady účasti Slovákov na bojiskách druhej svetovej vojny.
- 6.33 Priblížiť na príkladoch každodenný život v Slovenskej republike počas 2. svetovej vojny.
- 6.34 Rozpoznať medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945 – 1948.
- 6.35 Vysvetliť prípravu komunistov na prevzatie a uskutočnenie moci v roku 1948.
- 6.36 Vymedziť príčiny a dôsledky začlenenia ČSR do sovietskeho bloku.
- 6.37 Vymedziť príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968.
- 6.38 Vysvetliť dôsledky obdobia „normalizácie.“
- 6.39 Vysvetliť mocenské a politické dôvody euroatlantickej hospodárskej a vojenskej spolupráce.
- 6.40 Rozpoznať kľúčové medzníky procesu európskej integrácie (od idey k realizácii).
- 6.41 Opísať podstatné problémy procesu európskej integrácie.
- 6.42 Rozpoznať európske kultúrne hodnoty.
- 6.43 Posúdiť dôležitosť zachovania národných hodnôt a tradícií v kontexte európskej integrácie.
- 6.44 Charakterizovať krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989.
- 6.45 Vymedziť príčiny a dôsledky zrútenia komunistického režimu v Československu.
- 6.46 Určiť príčiny a dôsledky rozdelenia Československa.
- 6.47 Opísať proces vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993.
- 6.48 Rozpoznať kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky po roku 1993.
- 6.49 Špecifikovať globálne problémy súčasného sveta.
- 6.50 Identifikovať globalizačné tendencie.

Úpravy cieľových požiadaviek z dejepisu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

Žiaci so sluchovým postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci so zrakovým postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s telesným postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s vývinovými poruchami učenia

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci chorí a zdravotne oslabení

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s poruchami správania

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s poruchami aktivity a pozornosti

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

autori: doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.
PaedDr. Hana Mlynarčíková
PhDr. Samuel Jovankovič